

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

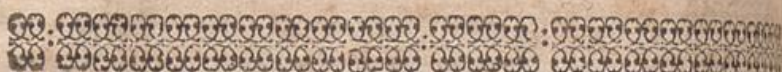
**R. P. Maximiliani Sandaei E Societate Iesv Doctoris
Theologi Architectura Christiana**

Sandaeus, Maximilianus

Coloniae Agrippinae, 1653

Sermo III. Mensurae Parietis Spei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46065)

SERMO III.

MENSURÆ

Parietis Spei.

Disservimus hactenus de *Parietis Spei materia*, & extru-
nis modo, nunc de mensuris ejusdem, aliisq³ conditionibus
spectantibus pertractandum est.

ARTICULVS I.

ALTITVDO

Parietis Spei.

AVDANTVR imprimis Parietes, seu M^{ur}
ab *Altitudine*. A qua celebratissimi s^{unt}
apud veteres Muri Babylonii, quorum
titudo erat pedum ducentum. Super
hanc Altitudinem murus in substructione
templi Jerosolymitani à Salomone erectus; fuit eni
altitudinis pedum mille & quadraginta octo. (a) S
quid hæc ad altitudinem *Parietis-Spei*, quæ usque
Altissimum pertingit, usque ad DEUM elevatur? Sp
enim in DEUM tendit, & per illam beatitudo attrahitur
Hinc ad Hebræos VI. dicitur *Spes incedere*, id est, elevat
& pe-

(a) *Vitaspand. Tom. 2. lib. 5. disp. 4. cap. 63.*

& penetrare usque ad interiora velaminis, nimirum, in cœlum beatorum, ubi DEI vultus, nobis tanquam velo obductus, clarè cernitur. Vt explicat ipse Apostolus cap. ix. ejusdem epistolæ. Alibi autem penè semper, Spem cum gloria conjungit. Ad Titum secundo, *Expectantes beatam Spem, & adventum gloriæ magni DEI.* Et cap. tertio, *In Spem vitæ æternæ.* Ad Romanos v. *Gloriamur in Spe gloriæ;* cap. viii. *Spe salvi facti sumus.* Ad Ephesios i. *Vt sciatis, quæ sit Spes vocationis vestræ, & divitiæ gloriæ hereditatis.* (a) Unde probant Theologi, Spem esse Virtutem Theologicam, quia immediatè DEUM ipsum attingit. Profectò, altissimus est murus, qui ipsos cœlorum orbis penetrat, & solium Gloriæ DEI attingit.

OB hanc etiam causam, dicimur, in Domino habere fiduciam: confidendum in Domino: Dominum esse Spem nostrâ: quæ omnia indicant, Parietem-Spei rectâ ad DEUM Altissimum esse dirigendum. Dominus, inquit, Rex David, *firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus. DEUS meus, & Adjutor meus, & sperabo in eum. In Te confidit anima mea.* Idem fuit sensus ejus filii Salomonis, qui ita monebat: *Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo.* Et Ecclesiastici adhortantis: *Conside in Deo, & mane in loco tuo.* Jeremiæ quoque bene precantis, *Benedictus vir qui confidit in Domino.* Pia est illa S. Bernardi contestatio: *Prætendat alter meritum, sustinere se jactet pondus diei & astus Mihi adherere DEO bonum est: ponere in Domino Deo meo Spem meam.*

(* *)

(a) *Spes virtus Theologica. S. Thom. 2, 2, q. 17. art. 5. ubi Bannez Valentia, Malderus.* (b) *Psal. 17. 3* (c) *Psal. 56. 52* (d) *Prov. 3. 5.* (e) *Ecc. 11. 22.* (f) *Ier. 17. 7.*

ARTICULUS II.

LONGITUDO

Parietis Spei.

ALTERA, Parietem vel Murorum commendatio fitur à Longitudine: oportet autem Spei Murum esse longissimum, cum quo nullus conferri possit nullius terreni ædificii. In historiis quæ sacris, quæ profanis nominantur muri hoc nomine celeberrimi. *Antiochus* integram regionem Margionem circumduxit muro perpetuo, atque in ejus complexu *Antiochiam* quoque ædificavit. Erat autem muri ambitus stadiorum mille quingentorum, id est, propè ducentorum millium passuum (a) *Milciades* Dux Atheniensium alium erexit, qui à *Strava* urbe, quam *μακρὴν τεῖχος* vocabant incipiebat, supra eandem ingens, usque ad sinum *Malicum*, excludebatque *Chersonesum* à reliqua *Thracia* (b) *Cæsar* in *Germania* Murum ædificari iussit à *Lacu Lemano* ad montem *Jeram*, qui fines *Sequanorum* ab *Helvetiis* dividit. (c) *Adrianus Imperator* in *Britannia* Murum extruxit per octoginta millia passuum, qui *Barbaros Romanosque* determinaret. (d) *Severus* in eadem regione alium murum centum & triginta millium passuum longitudine, à mari scilicet ad mare produxit. (e) His antiquiores *Carthaginienses* Murum sexaginta stadiorum constituerunt ad urbis tuitionem in *Isthmo*: nihilominus deleta est ipsa, cujus ambitus erat xx passuum millium. (f)

(a) *Strabo* lib. 11. (b) *Lud. Vives* lib. 15. de *Civitatibus*. c. 27. (c) *lib. 1. de bell. Gall.* (d) *Spartianus* in *Adrian.* (e) *Orosius* lib. 7. c. 17. (f) *Orosius* lib. 4. cap. 21.

At superarant hos omnes & alios quoscumque Babylonii ac Sinenses. Et illi quidem inter Orbis miracula recensentur: habebant autem in longitudine trecenta & octoginta stadia: (a) nimirum, milliaria circiter quadraginta octo: tantoperè autem urgebatur opus, ut unū quotidie stadium absolveretur, omnia penè intra unius anni circulum. Altitudo erat pedum ducentum: latitudo quinquagenum, ut quadrigæ sibi occurrentes non offenderentur: ædificati scribuntur à trecentis operariorum millibus. *Sinenses* verò insanis sumptibus struxerunt Murum longissimum, quo à Tartaris dividerentur. Is etiamnum quingentis leucis est oblongus, id est, ad duo millia miliarium Italicorū, latus pedes quatuordecim, ac totidem altus, jungens montes montibus ad Leucas octoginta. Hunc Murum in tantam porrigi longitudinem, ut menstruo intervallo integro ad illius finem nemo valeat pervenire, scribit Malacha Melchior Nunnez; sicque deprehendatur murus ille unicus propè decies centum millia passuum protendi longitudine. Certiora referunt recentes Sinarum historiographi. (d)

LONGI profectò, Latiq̄ue sunt hi Muri, & ad stuporem Europæorum. Sed non pertingunt ad Longitudinem Latitudinemq̄ue MUR I illius, quem SPEI dicimus. Qui tam est longus, ut nemo mortaliū, quamvis vitæ maximè diuturnæ, & ambulatoriæ ad ejus terminum pervenire debeat. Mundus obambulari potest, & quod-nam non, quamvis longissimum spacium? Murus Spei semper ulterius extenditur. Postquam in illotribus, quattuor, decem, immò centum annis passus promoveris, infinitum semper restabit quod perficias. Dicam hoc clarius. Ejus conditionis est Spes, ut dum

vita

(a) Diodor. l. 3. Strab. l. 16. Justin. l. 1. Herod. l. 2. Solin. c. 60. (b) Nunnez de reb. Sinar. T. 2. (c) Maiol. Tom. 1. Colloq. 23. (d) Riccius. Trigantius. Iarrus.

vita superest, temper meo consistere debeas, nunquam
ejus orbitam relinquere: semper hoc in Muro curren-
dum est Elegans mihi visum est & utile symbolum cu-
jusdam, & ab omnibus usurpandum: DUM SPIRO SPE-
RO. Quamdiu halitus in ore superest, tam diu pede Mu-
rus Spei calcandus est.

ARTICULUS III.

LATITUDO

Parietis Spei.

EA non est solùm pedum quinquagenùm, ut Mur-
Babylonici, sed tanta, ut cum Longitudine certare
possit. Complectitur enim latitudine, quicquid tan-
quam ad æternam vitam conducibile sperari potest, sive
sit causa, sive medium, sive effectus: & quid sic sperari
non potest? Bonum quodlibet creatum, & increatum
Bonum increatum est DEUS, & quicquid in illo bono-
rum omnium Oceano interminato continetur. Objec-
ctum enim Spei est Beatitudo sive DEUS: nempe. Sum-
mum Bonum visione & amore possidendum. Bona au-
tem creata pertinent ad objectum Spei, quatenus con-
ducunt ad DEI comprehensionem, aut inde consequun-
tur; sive naturalia sint, ut sanitas, robur, pulchritudo, vir-
tutis, facultates, amicitia; sive supernaturalia, virtutes,
gratia, divini Spiritus charismata. Porro, per se magis
sperantur supernaturalia, quoniam per se conducunt
aut consequuntur ad beatitudinem supernaturalem.
Quæ verò sunt ordinis naturalis, dum sperantur, inducunt
quadamtenus rationem boni supernaturalis, quod
boni-

bonitas finis, propter quã experiuntur, supernaturalis est. Quare rectè præscribitur in Catechismo, *Spes est virtus divinitus infusa, per quam certa cum fiducia, nostra salutis, & æterna vita bona expectantur.* Quæcumque enim ad æternam vitam referuntur, sive ut causa, sive ut medium, sive ut effectus, quamvis temporalia sint, & inter sublunaria numerentur, æternis jure accensentur.

ARTICULUS IV.

RECTITUDO

Parietis Spei.

EST illa quoque laus Parietis haud minima, si ad normam rectissimè adsurgat: quod maximè spectandum in ejus constructione. Quare observet Architectus Christianus, ut Spei suæ parietem erigat ad normam, sitque rectissimus. Caveat ne inclinetur ad vana, ne deflectat ad illicita, ne, incurvetur versus terram. Multi sunt, qui sperent, sed non in Domino: fiduciam suam habent in vetitis artibus, commerciis, subsidiis: Hi clū tentationibus oppugnantur, etsi non omninò statim desperent, tamen desperabundis sunt similes; diffidentibus, quàm sperantibus viciniore. Quod dum animadvertunt hostes nostri capitales Dæmones, facillimè hominem invadunt, & animum, velut propugnaculum cui inhiant, occupant. Quando enim inclinatus est paries facillimè corruit, & totum ædificium subvertitur. Quo sensu Psalmista dicebat: Psal. LXI. *Quousque irruiis in hominem, interficite universi vos, tanquam parieti inclinato & materia depulsa?* Nimirum, facitis sicut hostes, qui, ut parietem incli-

incli-

inclinatum vident, irruunt, ut totus concidat: dum minatur ruinam Paries, hostibus est opportunum, ut ad terram deiciant: & sanè facile sine magno impulsu ruat. Quare frequens est similitudo apud Poëtas, à pariete, qui ubi facit inclinari, facillimè corruit.

Cùm coepit quassata Domus subsidere, partes

In proclinas omne recumbit opus.

canebat quidam.

A R T I C V L V S V.

FIRMITAS

Parietis Spei.

DEBET Spei Paries esse firmus. Qui sperat in Domino, eiusque auxilio non debet nutare, non vacillare, non moveri in hanc illamve partem, denique, non debet diffidere. Sperantem in Domino exclamare oportet cum Jobo: (a) *Etiamsi occiderit me, in ipso sperabo.* Et cum Davide: (b) *si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum. Si exsurgat aduersum me praelium, in hoc ego sperabo.* Et cum Paulo Apostolo. Certus sum, quia neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque creatura alia poterit nos separare à Caritate DEI, quae est in Christo IESU (c) Ab hac firmitate laudatur, quis alius credentium Pater Abraham, de quo Apostolus: (d) *Contra Spem in Spem credidit, ut fieret pater multarum gentium, Non infirmatus est in fide, nec consideravit corpus suum emortuum, cùm jam ferè centum esset annorum, & emortuum vulvam Saræ. In repromissione etiam DEI non hesitavit diffidentia.*

(a) Job XIII. 15. (b) Psal. XXVI. 3. (c) Rom. VIII. 38 (d) Rom. IV. 19.

dentia. Firmitas autem illa oritur, tum ex fundamentali-
bus duobus lapidibus, de quibus actum superius, Pro-
missione DEI & Jurejurando divino, quibus nihil po-
test excogitari firmitus: tum ex Nexu indissolubili lapi-
dum, laterum, & æris Parietis ejusdem, de quo modo
inquirendum est.

ARTICVLVS VI.

NEXVS

Æris, Lapidum, Laterum

Parietis Spei.

TAMETSI in Ædificio *as, lapis, lateres* jungantur,
nihilominus nisi interveniat quidpiam, quod fir-
miter copulet, non constituetur ad tutelam idoneus
Parietis, vel murus. Vulgo autem lapides lateresque cal-
ce nectuntur: olim etiam bitumine jungi solebant. Sed
sumptuosissimi Muri, maximè si fiant ex quadrato lapide,
pro juncturâ habent ferrum aut plumbum: in quibus-
dam, quod in stuporem rapit, *Aurum* fuisse adhibitum
invenio. De ferro plumboque constat ex Templo Sa-
lomonis, in quo maximi lapides parietum ferro fuerunt
colligati. Sic enim scribitur I. Paralipon. XXI. *Ferrum plu-
mum ad clavos januarum, & ad commissuras, atque vinculas
preparavit David. Quod dicitur, ad juncturas, & commissu-
ras, simplici voce in originali exprimitur, quam nonnul-
li, Catenationem vertunt, sed revera quamcumque con-
juncturam designat, aut colligationem, qualis fuit lapi-
dum in parietibus; quicum sine ullo medio cæmento
copu-*

copu-

copulati essent, ferreis vinculis intrinsecus cohærebant: exceptis meridionalibus, quos plumbo nexos, ne ferri australi vento corrumpere suspicatur templi Jerosolymitani illustrator Villalpandus, in architectura profana sacraque versatissimus. De Auro exemplum est in Domo Cyri Persarum Regis, quam inter septem orbis prodigia numeravit Philostratus libro 2. qui *Auream* vocat: *Æschilus* verò *χρυσείλαβος*, auro fulgentibus compositam. Sed Cassiodorus lib. 15. *Auream* dictam insinuat, quod illigatis auro lapidibus constructa esset: nam Domum eam ait arte prodigâ factam, illigatis auro lapidibus.

JAM verò, Lateres, Lapidesque Parietis Spei, ne quid desit vel ad firmitudinem, vel ornatum, jungit *Ferrum & Aurum*: Ferrum Fortitudinis, Aurum Caritatis. De ferro sunt clarissima illa Prophetæ: (a) *Expecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum*. Idem tibi monet universos: *Viriliter agite, & confortetur cor vestrum omnes qui speratis in Domino*. (b) Aureum eorundem vinculum esse Caritatem, habemus ex Paulo Apost. quia idcirco *Caritatem* vocat *Vinculum perfectionis*, id est, perfectissimum & nobilissimum. (c) Denique, satis constat, sine hoc nexu, cumulum operum, quantumvis excellentium, non esse, nisi luteam quandam congeriem. Addo, quod antea me dicere memini; Muros è salis compactos aqua ferruminari, & solidissimè necti. Aqua Symbolum est Sancti Spiritus, & Gratia ejusdem: hac salis Lapides, qui Parietem-Spei constituunt, conglutinantur, firmanturque.

Legendus Joan. Bap. Villalpandus, Tomo 2. par. 2. lib. 4. disp. 4. cap. 60. *Erant (inquit) commissura ita latentes, ut oculis percipi possent, & unus potius lapis è pluribus, quam plura*

(a) Psal. xxvi. 14. (b) Pl. xxx. 25. (c) Ad Coloss. 3. 14.

*conjuncti viderentur. Nullum inter eos intercedebat connectendæ
causæ cæmenti genus: intrinsecus ferreis vinculis (exceptis meri-
dionalibus, ne australi vento ferrum corrumpetur)
constringebantur. Consulatur idem Scriptor de Mensuris
Templi Salomonici, Tomo 2. à pag. 550. Et Pineda de
rebus Salomonis libro quinto cap. 5. nec non Tirinus in lib. Reg.
& Paralip. ibidemque Cornelius de Lap.*

S E R M O IV.

I N C R U S T A T I O

Parietis Spei.

CONSTRUCTO Pariete, ne rudis maneat, Incrustatione or-
nari solet: & tribus ferè coriis, seu cutibus obducitur. Prima
parietis superficiem æquat, auferendo scabritiem; ac vocatur Pri-
mum Tectorium, vel Crusta: altera colorem aliquem addit:
postrema demum pictura polit. Simile quid accidit in Pariete-
Spei.

ARTICULUS I.

T E C T O R I U M

Parietis Spei.

T I M O R D O M I N I .

SPEI Paries obducendus est, tanquam Tectorio pri-
mo, Timore Domini, qui aufert eminentias præ-
sumptionis, & explet inanitates pusillanimitatis.

Quarta Pars.

Ll

Cer-